

ЛЕКСИКОГРАФІЯ ТА МІЖМОВНІ ЗВ'ЯЗКИ

УДК 37.018.43=03.111=161.2

Богдан Шуневич
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ АНГЛІЙСЬКИХ НЕТРАДИЦІЙНИХ, ФРАЗОВИХ І КОМБІНОВАНИХ АБРЕВІАТУР

© Шуневич Б., 2005

Стаття присвячена дослідженню нетрадиційних, фразових і комбінованих аббревіатур, які використовуються в англійських електронних матеріалах письмового листування, а також у науково-технічній літературі з дистанційного навчання. У статті автор запропонував визначення цих аббревіатур, їх українські еквіваленти і провів їх детальний аналіз.

The article deals with the research of nontraditional, phrasal and combined abbreviations used in English e-mail messages, chats, forums, listserves, as well as in the sci-tech literature on distance learning. The author proposed definitions for these types of abbreviations, their Ukrainian equivalents and analyzed their structure in the article.

У попередніх наших статтях вже частково проводився аналіз нетрадиційних [3, с. 95–104], фразових і комбінованих аббревіатур [2, с. 43–48]. Дослідження цих аббревіатур показало, що вони в основному використовуються тоді, коли потрібно часто або швидко писати стандартні сполучення слів, фрази або цілі речення. Частина цих аббревіатур (понад 150 лексичних одиниць) представлено в «Англо-українському тлумачному словникові з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування» [1].

Матеріалом цього дослідження є три види згаданих вище аббревіатур (понад 250 лексичних одиниць), виявлених в англійських електронних листах (e-mail messages), електронних бесідах (chats), форумах (forums), листах розсилання (listserves), а також у науково-технічній літературі з дистанційного навчання.

Мета статті – запропонувати визначення цих аббревіатур, детальніше розглянути їх структуру і запропонувати варіанти перекладу українською мовою.

Аналіз згаданих вище аббревіатур є частиною комплексного дослідження науково-технічної літератури з дистанційного навчання. Під комплексним дослідженням науково-технічної літератури ми розуміємо виявлення й переклад різними мовами термінів, номенклатури, специфічної загальноживаної лексики, характерної для певної підмови, а також імен і прізвищ авторів відомих наукових праць (статей, доповідей, монографій, посібників) і назв навчальних закладів та інших організацій, які мають відношення до дистанційного навчання й часто зустрічаються в літературі з цієї тематики [2, с. 43–48].

До нетрадиційних або нестандартних ми відносимо аббревіатури (НА), в яких замість перших букв слів, від яких вони утворені, наприклад, ВНС – *віртуальне навчальне середовище* чи скорочень типу *Internet* (*International network*) – *Інтернет* та інших способів, використовуються

цифри і/або букви, вимова яких співпадає в англійській мові з вимовою певних слів у словосполученні, наприклад, *f2f* від англійських слів *face-to-face* – *індивідуальний*, або *традиційний* у термінах *індивідуальне навчання*, *традиційне навчання* – *face-to-face learning*. Нетрадиційність цієї аббревіатури полягає в тому, що оскільки цифра 2 і прийменник *to* транскрибуються однаково як [tu:], тому в цій аббревіатурі прийменник *to* замінений на цифру 2, яка коротша в написанні і легше запам'ятовується, ніж аббревіатура з прийменником *to*. Традиційна аббревіатура від цих слів повинна би будуватися таким чином: *f2of* або *f-to-f*. Нетрадиційні аббревіатури використовуються в англомовній науково-технічній літературі з дистанційного навчання, іншій літературі пов'язаній з інформаційно-комунікаційними технологіями, а також в електронних листах, бесідах, форумах, листах розсилання. Крім термінів, нетрадиційно утворюються аббревіатури від загальноживаних слів, наприклад, *B4* (*be four, before*) – *до того* та ін.

Подібним чином утворюються аббревіатури від термінів, номенклатурних назв і загальновідомих сполучень слів, наприклад, *A2B* – *administration to business* – взаємодія влади з бізнесом, *W2K* – *Windows 2000* – операційна система *Windows 2000*, *W3* – *World Wide Web* – Всесвітня павутина, мережа, *W4W* – *Word for Windows* – текстовий процесор корпорації Майкрософт, *Y2K* – *Year 2000* – 2000-й рік, а також описана у статті [5, с. 95–104], аббревіатура *ICQ* – *I seek you* – Я шукаю тебе (назва програмного забезпечення).

Як видно з наведених прикладів, найчастіше ці аббревіатури утворюються шляхом заміни слів цифрами або буквами, які так само вимовляються, але коротше пишуться, а саме: 2 – *to*; 3 – кількість разів використання однакової букви, наприклад *W* в аббревіатурі *W3*; 4 – *for*; *K* – від слова *kilo*, яке означає 1000, для заміни цифр 000, наприклад, у згаданих вище аббревіатурах *W2K*, *Y2K* та ін.

Ще один вид, а саме **фразові аббревіатури (ФА)** використовуються в основному в електронних листах, бесідах, форумах, листах розсилання, тобто там, де потрібно швидко і точно обмінюватися інформацією в письмовій формі. Вони утворюються від перших букв слів, з яких побудовані словосполучення, фрази або речення, а отже можуть складатися з двох і більше букв, наприклад, *YR* – *Yeah, right* – Точнісінько так, правильно; *AKA* – *Also known as ...* – Також відомий як ...; *AISI* – *As I see it.* – Як я це бачу; на мій погляд; *BBIAB* – *Be back in a bit.* – Незабаром буду; незабаром повернуся; *TTBOMK* – *To the best of my knowledge* – Найкраще, що я знаю; *YAFIYGI* – *You asked for it, you got it* – Що просив, те й отримав. Як видно із наведених прикладів, до складу аббревіатур входять перші літери всіх основних і допоміжних частин мови, з яких складається словосполучення, фраза чи речення.

Виникнення різного роду аббревіатур сприяє оптимізації процесу комунікації. Проте аббревіатури часто погано узгоджуються з лексичною системою мови, не відповідають звичним моделям, незручні для вимови. Під тиском системи мови деякі аббревіатури, так звані акроніми, стають буквенно-звуковими, наприклад, *HAND* (*Have a nice day* – Гарного вам дня), *KISS* (*Keep it simple, stupid* – Будь простішим, дурнику) нагадують загальноживані слова *hand* – рука, *kiss* – поцілунок.

Слід також зауважити, що серед ініціальних аббревіатур і скорочень спостерігається омонімія, що викликає труднощі в правильному їх тлумаченні. Наприклад: *BBS* – 1. *Bulletin Board System* (або *Service*) – електронна дошка оголошень. 2. *Be Back Soon* – незабаром повернуся (аббревіатура, яка використовується в е-бесідах, форумах).

В деяких фразових аббревіатурах замість перших літер деяких або всіх слів використовуються цифри і/або букви, вимова яких співпадає в англійській мові з вимовою певних слів, наприклад, *U* замість *you*, 4 (*four*) замість *for*, як у реченні *W84M* – *Wait for me* – Почекай мене. Таке поєднання фразових і нетрадиційних аббревіатур ми називаємо **комбінованими аббревіатурами**. У дослідженій літературі виявлено такі варіанти побудови комбінованих аббревіатур: 1. В комбінованій аббревіатурі *SU* – *See you!* – До зустрічі! обидві перші букви слів *See you!* замінено буквами *S* і *U*, які звучать, відповідно як *See* і *you*. 2. В аббревіатурі *B4N* (*by for now*) – *бувай, будь здоров!* замість букви *f* у слові *for* використано цифру 4 (*four*), яка звучить так само в англійській мові як слово *for*. У деяких аббревіатурах цього виду використовуються одночасно цифри і букви, наприклад, *ILU2* – *I like you too.* – Ти мені також подобаєшся. В аббревіатурі *CYO* (*See you online*) – *бувай, до зустрічі в*

Інтернеті! замість першої літери S – [es] використано букву C [si:], яка звучить так само, як слово See. Наступні букви абрєвіатури YO є першими літерами слів *you online*. 3. Комбіновані абрєвіатури використовуються також у поєднанні із словами, утворюючи єдину цілу фразу або речення, наприклад, Y did U ... – Why did you – Чому ти ...; UR wrong – You are wrong – Ти неправий.

До комбінованих можна віднести також абрєвіатури від термінів, в яких замість перших літер цифр, написаних у вигляді слова, пишуться відповідні цифри, наприклад, B8ZS – bipolar eight zero substitution – біполярне заміщення восьми нулів (спосіб кодування).

Деякі абрєвіатури мають синоніми через різне їх написання різними авторами, наприклад, BFN або B4N – By for now. – До зустрічі.

Фразові та комбіновані абрєвіатури можуть утворюватися від:

1) речень у стверджувальній, заперечній і питальній формах: YIU – Yes, I understand – Так, я зрозумів. NRN – No reply is necessary. – Відповідь не потрібна; AYT – Are you there? – Ви/ти тут (на місці)?

2) частин складносурядних або складнопідрядних речень: IANAL – I am not a lawyer, but ... – Я не адвокат [юрист], але ...; БУКТ – But you know that ... – Але ви знаєте, що ...; IIRC – If I remember correctly ... – Якщо я точно пам'ятаю Якщо мені не зраджує пам'ять

3) скорочених варіантів розповідного або питального речення: BBL – [I'll] Be back later. – Повернуся пізніше; ще повернуся; питального речення: KWIM – [Do you] Know what I mean? – Розумієте, що я маю на увазі?

4) простих фраз або речень, з яких видно настроїв користувача під час роботи з комп'ютером: сміх: LOL – Laughing out loud. – Помираю від сміху; іронію: HTH – Hope that helps! – Сподіваюся, це допоможе (із саркастичним відтінком); радість: GTSY – Glad to see you. – Радий вас бачити; жартівливість: ННОJ – Ha ha only joking. – Це тільки жарт; прокляття: DИK – Damned if I know. – Будь я проклятий, якщо знаю; пересторогу: МУОВ – Mind your own business. – Займайся своєю справою; піклуйся про свій власний бізнес.

5) прислів'я: GMTA – Great minds think alike. – Великі уми мислять однаково.

6) привітання: WB – Welcome back – Ласкаво просимо, приєднуйтеся.

7) прощання: HAGO – Have a good one – Всього доброго.

8) подяки: TYVM – Thank you very much – Дуже дякую.

9) перепрошення: BYP – Beg your pardon. – Перепрошую.

10) пропозиції: LJBF – Let's just be friends. – Давай будемо просто друзями.

11) короткого питання у формі в'яснення анкетних даних: ASL – Age? Sex? Location? – Вік? Стать? Звідки?

12) речень з присудками вираженими дійсним, наказовим або умовним способами: YНBT – You have been trolled. – Ви потрапили на вудку; RTM – Read the manual. – Читай документацію; LJBF – Let's just be friends. – Давай будемо просто друзями.

13) вставних фраз, речень: BTW – By the way. – До речі; між іншим; AFAICT – As far as I can tell. – Наскільки я можу сказати.

Матеріали дослідження ми використали, укладаючи «Англійсько-український словник з дистанційного навчання» [3, с. 31] та «Англійсько-український тлумачний словник з дистанційного навчання» [5, с. 116], у додатки яких введено двомовні списки: імен і прізвищ відомих англомовних науковців і практиків в галузі дистанційного навчання; назв навчальних закладів, організацій; фразових, нетрадиційних і комбінованих абрєвіатур; номенклатурних назв, які вживають, відповідно, у форумах, електронних бесідах, повідомленнях і в науково-технічній літературі з цієї тематики.

Висновки. В «Англо-українському тлумачному словникові з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування» [1] наведено 19 нетрадиційних, 123 фразових і 10 комбінованих англомовних абрєвіатур.

В україномовних форумах, е-бесідах, листах розсилання, е-пошти ми не виявили українських нестандартних, фразових і комбінованих абрєвіатур. На нашу думку, це можна пояснити тим, що в

нашій країні все ще мало використовують електронні способи обміну інформацією, а отже немає потреби придумувати шляхи швидкісної передачі її у вигляді абревіатур та інших способів.

Із впровадженням дистанційного навчання у освітніх закладах України, елементом якого є написання електронних листів, проведення електронних бесід, форумів, виникне також потреба застосовувати скорочені варіанти слів, словосполучень, фраз і речень, а отже можна буде використати описаний в нашій статті закордонний досвід у цій сфері.

1. *Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування*. – К.: Видавничий дім «СофтПрес», 2005. – Вид. 1. – 552 с. 2. Шуневич Б. *Комплексне дослідження української та англійської термінології з дистанційного навчання* // *Вісник Нац. ун-ту «Львів. політехніка»: Проблеми української термінології* – 2005. – № 538. – С. 43–48. 3. Шуневич Б. *Англійсько-український словник з дистанційного навчання* // *Лінгвістичні та методичні проблеми викладання іноземних мов. Ювілейна науково-методична конференція присвячена 100-річчю КПІ*. – К., 1998. – С. 31. 4. Шуневич Б. *Обґрунтування наукової термінології з дистанційного навчання* // *Вісник Нац. ун-ту «Львів. політехніка»: Проблеми української термінології*, – 2003, № 490. – С. 95–104. 5. Шуневич Б. І., Кохан А. Б. *Англійсько-український тлумачний словник з дистанційного навчання* // *Тези доп. МНК «Сучасні проблеми термінології та термінографії»*. – Київ, КМУЦА, 2000. – С. 116.

УДК 81'374

Василь Старко

Волинський державний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк
Державний університет Нью-Йорку в Олбані, США

АКТИВНІ ЕЛЕМЕНТИ В ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ СЛОВНИКУ

© Старко В., 2006

У статті розглянуто поняття активного словника, показано, які елементи активного словника запроваджено в «Англійсько-українському й українсько-англійському словнику наукової мови» О. Кочерги та Є. Мейнаровича й пояснено їхню користь для користувача.

In his article the author discusses the concept of an active dictionary, shows which elements of this type of dictionary have been implemented in the English-Ukrainian and Ukrainian-English Dictionary of Scientific Language by Olha Kocherga and Eugen Meynarovich and explains how these elements benefit the user.

У літературі, присвяченій проблемам словникарства, науковці все послідовніше проводять розмежування активних й пасивних словників (див., наприклад, праці [20; 21]). Термін «активний словник» має щонайменше чотири значення (за [4, с. 22, 462; 13, с. 13–14]): 1) найвживаніші в мові слова, що позначають важливі в житті спільноти реалії; 2) лексика, що її мовець вільно вживає у спонтанному мовленні; 3) перекладний словник, в якому вихідна мова є рідною мовою користувача¹; 4) словник, зорієнтований на мовлення й мовця (адресанта, автора тексту), тобто такий, що дає мовцю вичерпну інформацію про лексеми, потрібну для того, щоб мовець міг

¹ Поруч із терміном *активний словник* в цьому значенні (англ. *active dictionary*, нім. *aktives Wörterbuch*) вживають такі назви, як англ. *encoding dictionary*, *active translatory dictionary*, *production dictionary*, нім. *Hinproduktionswörterbuch* та *Hinübersetzungswörterbuch*.